

Glavni izzivi slovenskega gradbeništva

Panoga bo morala pridobiti in usposobiti zaposlene ter se prilagoditi okoljskim zahtevam Evropske unije

VALENTINA KUZMA, ANDREJA PALATINUS
finance@finance.si

Gradbeništvo se bo moralo v prihodnjih letih preobraziti. Zbornica gradbeništva in industrije gradbenega materiala pri GZS je socialni partner.

Zato lahko podjetjem pomaga prilagoditi njihove poslovne modele.

Komunikacijske težave

Lani je bilo v slovenskem gradbeništvu zaposlenih več kot 65 tisoč ljudi, tretjina ni državljani EU, njihov delež se vsako leto poveča za nekaj tisoč. Delodajalci še ne poročajo o komunikacijskih težavah, saj jih večina prihaja iz držav nekdanje Jugoslavije. Kaj pa, če bi tujci pomenili polovico ali večino zaposlenih? Glede na trenutno rast gradbene panoge bi se to lahko zgodilo že leta 2025! Kako bo komunikacija tekla takrat?

Izobrazbena struktura

Druga velika težava je izobrazbena struktura. Vprašati se je treba, zakaj najbolj raste delež zaposlenih z najnižjo izobrazbo. Pred petimi leti je bilo teh delavcev 16 odstotkov, lani je njihovo število preseglo 20 odstotkov.

Najbolj rastejo specializirana gradbena dela obrtnikov. Tako izobraženi delavci ne morejo opravljati najbolj kakovostnih storitev, prav tako ne poznajo novosti, ki jih zahtevajo naročniki. V Sloveniji imamo veliko nacionalnih poklicnih kvalifikacij, ki jih delavci lahko pridobijo z opravljenim delom in izkušnjami. Delodajalci bi lahko v te programe vključili več zaposlenih.

Cene in dobave materialov

Cene gradbenih materialov rastejo že tretje leto. Vzroki za podražitev in motene dobave so globalni. Izvirajo iz zdravstvene krize in ruske agresije na Ukrajino. Glavni vzroki so vezani na rast cen železa in naftnih derivatov. Poleg vsega so države Opeca zmanjšale črpanje nafte, povpraševanje po njej pa se je zaradi več naložb v Aziji in na ameriških trgih, delno tudi v Evropi, povečalo.

Analitiki GZS dokazujejo, da se je dolarska cena posameznih energentov v primerjavi s minulim letom zvišala za več kot sto odstotkov, industrijski plin za tisoč odstotkov in več. Neenergetske surovine so v povprečju dražje za 60 odstotkov, kovine in druge naravne rudnine za več kot sto odstotkov. Samo od marca 2021 do marca 2022 se je armaturno železo podražilo za 245 odstotkov, bitumenski proizvodi od 120 do 140 odstotkov, opečni in keramični proizvodi za 70, polimerni izdelki pa za 50 do 75 odstotkov. Zato so pogodbeni cenovna razmerja za gradbene izvajalce nevzdržna.

Izvajalci del opozarjajo na težave pri izpolnjevanju pogodbenih obveznosti, ki so jih prevzeli še pred krizo. Pestijo jih višje cene in termenske zaveze. Nepredvideni stroški lahko resno ogrozijo poslovanje, vprašljiv je obstoj precej manjših in srednjih, celo velikih gradbenih podjetij.

Verjetnost izgube delovnih mest je vse večja, stečaji so povsem mogoči, s čimer bi se veliko del ustavilo. Kako v spremenljivem cenovnem okolju ustaviti prakso javnih naročnikov, da se v javne razpise vnaša zahteva v obliki klavzule fiksne

cene za že sklenjene pogodbe, pri čemer dialog z njimi največkrat sploh ni mogoč?

Ekologija

Evropska politika je začrtala prihodnji razvoj gospodarstva ter jasne in stroge usmeritve za ravnanje z okoljem. Za doseg podnebnih ciljev EU so bili sprejeti načrti za prehod na nizkoogljično gospodarstvo s poudarkom na obnovljivi energiji.

Od leta 2021 morajo biti vse nove stavbe v Evropski uniji zgrajene kot stavbe s skoraj ničelno porabo energije. Po raziskavah grajenega okolja začetna energija pri gradnji stavb pomeni 53 odstotkov vse energije v življenjskem ciklu stavbe. To je več od predvidevanj. Naš skupni izziv je, kako jo učinkovito zmanjšati.

Po podatkih Svetovnega sveta za zeleno gradnjo ustvari gradbena panoga okoli 39 odstotkov svetovnih izpustov ogljika. Vendar se zarisujejo vse trajnostne rešitve - do okolja prijazne, socialno in ekonomsko upravičene. Narekujejo jih:

- številnejša in zahtevnejša zakonodaja;
- nadzorovanje višjih stroškov surovin in porabljene energije;
- skrb za okolje.

Ali so naročniki pripravljeni na konstrukcije in elemente stavb iz netradicionalnih ali inovativnih materialov? Kako arhitekti in projektanti poznajo nove materiale, koncepte stavb in trajnostno gradnjo, kot je modularna? Kdo in kako bo izuril tisoče zaposlenih v gradbeništvu?

Vloga zbornice

Zbornica gradbeništva in in-

dustrije gradbenega materiala se posveča strateškim usmeritvam in doseganju ciljev, ki vplivajo na gradbeno panogo. Zato se vključujemo v mednarodne raziskovalne projekte ter projekte vseživljenjskega izobraževanja in usposabljanja.

Pripravljamo evropske strategije in izobraževalna gradiva. Podjetjem želimo zagotoviti razumljivo zakonodajo in usmeritve, prilagodene potrebam in specifikam sektorja. V fokusnih skupinah ter na posvetovalnih in demonstracijskih dogodkih predstavljamo rezultate in jih s testiranjem popravljamo. Vseživljenjsko učenje gradbenih delavcev je za nadaljnji razvoj gradbene panoge odločilno.

Zato pri evropskih projektih pripravljamo orodja za prenos novih znanj in trendov pri uvajanju krožnega, digitalnega in inovativnega prehoda. Z gradnjami lahko zmanjšamo različne odtise in izkoriščamo možnosti za razvoj.

Trenutno se osredotočamo na Green Growth - kompetence zelene rasti in izzive krožnega gospodarstva. Akcijski načrt za krožno gospodarstvo opredeljuje gradnjo in stavbe kot glavna člena v verigi krožnega gospodarstva ter podpira ukrepe za izboljšanje spretnosti in kompetenc. Ukrepi bodo pomembni predvsem pri rušenju stavb, demontažah, vnovični uporabi in predelavi ali odstranjevanju gradbenega materiala.

V projektu Green Growth, ki ga vodi španski partner Fundación Laboral de la Construcción, razvijajo učna orodja za uvajanje krožnega gospodarstva. Z mobilno in spletno aplikacijo bodo gradbeni delav-

ci ter učitelji gradbenih šol in VET-centrov spodbujali prehod v krožnost tudi v gradbeništvu.

Javni organi

Velik potencial gradbene panoge za do okolja in podnebja prijazen prehod postavlja Evropo na čelo izzivov vala prenove (rennovation wave). To je osrednja naloga evropskega zelenega dogovora. Letna stopnja energetskih prenov stanovanjskih in nestanovanjskih stavb naj bi se do leta 2030 vsaj podvojila. S prenovijo javnih stavb lahko prihranimo veliko energije ter uredimo zdrave in udobne stavbe.

S projektom Capable bodo v prihodnjih dveh letih lokalne skupnosti dostopale do učnih materialov o politikah, zakonodaji, tehničnih, pravnih, institucionalnih in finančnih izzivih ter inovativnih finančnih sistemih za prenove javnih stavb.

Letno državni organi v EU za javna naročila porabijo 14 odstotkov BDP oziroma več kot 1,9 milijarde evrov. Zato je spodbujanje zelenega javnega naročanja eden izmed odločilnih dejavnikov za učinkovito rabo virov in zelene rasti.

Pri projektu GUPP končujemo pripravo spletnega programa o zelenem javnem naročanju v gradbeništvu. Na voljo je tudi analiza regulativnega okvirja zelenega javnega naročanja in izvajanja gradbenih del v praksi.

Projekt BUNG

Stavbe so največji porabnik energije v Evropi in imajo velik energetski potencial. Okoli 35 odstotkov stavb v EU je starejših od 50 let, 75 odstotkov vseh stavb ni energetsko učinkovitih. S projektom BUNG bomo v drugi polovici tega leta predstavili učno igro za razvijanje spretnosti gradnje nič-energijskih stavb in spodbujanje energetsko učinkovitega vedenja med uporabniki.

Kompoziti v gradbeništvu

V gradbeništvu lahko uporabimo veliko polimerov, ojačanih z vlakni, pri čemer je slovensko gradbeništvu konser-

vativno. V Zbornici gradbeništvu in industrije gradbenega materiala sodelujemo pri dveh projektih. V prvem, tega je sofinanciralo ministrstvo za okolje in prostor, smo razvili spletno stran o kompozitih v gradbeništvu. Zbrali smo vse pomembne informacije o njih, njihovi proizvodnji in rabi. Razlagamo tudi zakonodajo in okoljske vidike njihove razgradnje. Zbrane so tudi informacije o deležnikih v Sloveniji, ki te materiale raziskujejo, proizvajajo, oblikujejo, prodajajo, zbirajo in predukujejo odpadke.

Tab4Building

S polimeri z ojačanimi vlak-

ni dosegamo močnejše in bolj prožne nove kompozite. So zelo kakovostni materiali z nizkimi proizvodnimi stroški in dolgo življenjsko dobo.

Uvajanje teh materialov v gradbeni panogi temelji na arhitektih, gradbenih inženirjih in delavcih. Pri projektu Tab4Building končujemo pripravo spletnega orodja Moodle za začetno in nadaljevalno poklicno izobraževanje, spoznavanje in uporabo FRP-materialov v gradbeništvu. Namenjeno je sicer arhitektom in gradbenim delavcem, vendar si želimo, da preide v uporabo tudi širšega občinstva.

Strokovna služba GZS ZGIGM sledi novim pristopom in trendom v gradbenem sektorju in jih udejanja v praksi

Gospodarska zbornica Slovenije
Zbornica gradbeništva in industrije gradbenega materiala

SMEEGE	NAČRT ZA GRADBENIŠTVO	TYCON	SIIBIM
NAČRT ZA VZD	LET'S CAMPAIGN	ICONS	SUSTODD
CVC	BUNG	CaPABLE	SKILLCO
UPP GAMES	GREEN GROWTH	GUPP	TAB4BUILDING
Digi-CVET	SEEtheSkills	PEACOC	EMBRAND

Projekt SUSTODD, št. projekta VIG202005046, sofinancira Evropska Unija

Projekt SEEtheSkills, št. projekta 101033743, je projekt opredeljen iz raziskovalnega in inovacijskega programa Evropske unije Cizorje 2020

Sofinancira program Evropske unije Erasmus+

Sofinancira Evropska unija